

Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

**REPERE CONCEPTUALE
PRIVIND ELABORAREA CURRICULUMULUI
LA DISCIPLINELE OPȚIONALE**

Chișinău, 2017

37.091.214

R 46

Aprobat în ședința **Consiliului Național pentru Curriculum**
(Ordinul ME nr. 265 din 28 aprilie 2017).

Elaborat în cadrul Proiectului instituțional 15.817.06.16 A
*„Asigurarea științifică a calității, eficienței și relevanței procesului
educațional în învățământul secundar general”*,
Sectorul *Calitatea Educației*, Institutul de Științe ale Educației.

Coordonatori:

LILIA POGOLȘA, dr. hab., conf. univ.

ION ACHIRI, dr., conf. univ.

AUTORI:

Ion Achiri, dr., conf. univ.

Svetlana Nastas, dr.

Ion Botgros, dr., conf. univ.

Valentin Crudu, dr.

Recenzenți:

Nicolae Bucun, dr. hab., prof. univ., IȘE.

Vladimir Guțu, dr. hab., prof. univ., USM.

Redactori:

STELA LUCA
VICTOR ȚÂMPĂU

ISBN 978-9975-48-108-3.

© Institutul de Științe ale Educației, 2017

Cuprins

<i>Introducere</i>	4
I. Baza conceptuală a curriculumului pentru disciplinele opționale	6
1.1. Conceptul „disciplină opțională”	6
1.2. Cadrul normativ	6
1.3. Curriculumul pentru disciplina opțională – parte componentă a Curriculumului Național	9
1.4. Principii de proiectare a curriculumului la disciplinele opționale	10
1.5. Tipologia disciplinelor opționale	12
II. Componentele curriculumului pentru disciplinele opționale	11
III. Evaluarea și validarea curriculumului pentru disciplinele opționale	14
<i>Referințe bibliografice</i>	15

INTRODUCERE

Curriculumul școlar este un domeniu față de care așteptările actorilor educaționali și ale societății, în ansamblu, s-au intensificat și diversificat în ultimii ani:

- **Elevii** doresc ca acest curriculum să le ofere oportunități pentru realizarea la maximum a potențialului personal, spațiu sigur pentru exprimarea propriilor puncte de vedere și idei, pentru îmbogățirea experiențelor necesare în vederea dezvoltării personale și profesionale.
- **Părinții** așteaptă ca școala, prin curriculumul pe care li se oferă copiilor, să asigure acestora o educație de calitate, necesară pentru inserția socială și/sau profesională.
- **Profesorii** caută, în curriculumul școlar, repere clare și sprijinul pentru organizarea unei activități didactice de calitate, eficiente, flexibile și, în același timp, atractive pentru ei și utile pentru elevi.
- **Comunitățile** doresc o reprezentare autentică în școală, respectiv în curriculum, în termeni de promovare a propriei identități comunitare și de susținere a nevoilor locale.
- **Societatea**, în ansamblu, așteaptă ca sistemul de învățământ, prin curriculumul pe care îl oferă, să se pregătească tineri capabili de integrarea activă pe piața muncii și mizează pe contribuția acestora la dezvoltarea societății.

Un aspect important al Curriculumului Național îl reprezintă **curriculumul pentru disciplinele opționale, inclusiv și cele stabilite de componenta locală.**

Curriculumul pentru disciplinele opționale reprezintă documentul normativ principal și instrumentul didactic ce descrie condițiile învățării și performanțele de atins la disciplinele opționale exprimate în competențe, subcompetențe, conținuturi și activități de învățare și evaluare.

Scopul *Reperelor conceptuale ale proiectării Curriculumului pentru disciplinele opționale* este acela de a oferi o paradigmă practică pentru asigurarea unei concepții unitare în dezvoltarea

curriculumului pentru disciplinele opționale. *Reperetele conceptuale...*, în esență, reprezintă un ansamblu de concepte nodale, principii și norme care fundamentează științific și metodologic proiectarea, realizarea și evaluarea curriculumului la disciplinele opționale. Fiind validat, devine un document de politică educațională, important pentru Curriculumul Național.

Reperetele conceptuale... au trei dimensiuni:

- a) **Dimensiunea teoretico-metodologică:** *Reperetele conceptuale...* este un instrument de concepție și construcție a Curriculumului pentru disciplinele opționale din sistemul de învățământ general în ansamblu.
- b) **Dimensiunea axiologică** se raportează la un set de valori, indică diferite tipuri de rezultate dezirabile ale învățării.
- c) **Dimensiunea sistemică:** sugerează modul generic de interacțiune dintre curriculum și celelalte componente ale sistemului și procesului educațional: instruire, evaluare, management etc.

Astfel, documentul își propune să contureze perspectivele curriculumului pentru disciplinele opționale și ale celui stabilit de componenta locală, precum și contextul de implementare a acestora conform Codului Educației al Republicii Moldova, Strategiei „Educația 2020”, Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”, Strategiei naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020” – relevante pentru dezvoltarea educației.

Reperetele conceptuale... sunt structurate în patru părți, fiecare acoperind domenii esențiale pentru înțelegerea documentului. Aceste părți prezintă contextul modernizării curriculare, reperetele conceptuale și structurale ale curriculumului la disciplinele opționale, curriculumul ca produs și ca sistem de procese, evaluarea și validarea curriculumului.

Reperetele conceptuale se adresează managerilor școlari, conceptoriilor de curriculum, specialiștilor în educație, specialiștilor în evaluarea pedagogică, autorilor de resurse educaționale elevilor, părinților și comunităților locale.

I. BAZA CONCEPTUALĂ A CURRICULUMULUI PENTRU DISCIPLINELE OPȚIONALE

Documentul respectiv este receptiv la provocările contextului internațional, se racordează comutărilor de paradigmă în ce privește curriculumul, dar, fără îndoială, se realizează la documentele normative curente.

1.1. Conceptul „disciplină opțională”

Determinativul *opțional* a apărut în limba română din franceză „*optionnel*”, cu caracter de opțiune.

Disciplina opțională este o disciplină de învățământ propusă la alegere elevilor, diferită de cele existente în trunchiul comun, care are drept scop aprofundarea, extinderea, integrarea și inovarea cunoștințelor elevului din unul sau mai multe domenii. Curriculumul la disciplina opțională este elaborat de cadre didactice, specialiști în domeniu, discutat la consiliile instituțiilor acreditate și aprobat de minister.

Disciplina opțională din componenta locală pentru instituțiile din învățământul secundar general reprezintă disciplinele opționale oferite în limita 5% – primar și gimnaziul și 10% – liceu din cota disciplinelor opționale, axate pe subiecte de importanță locală/regională.

1.2. Cadrul normativ

În plan național pledoaria pentru curriculumul la disciplina opțională este determinată de misiunea educației în Republica Moldova și semnificația de ansamblu a curriculumului în educație.

Misiunea educației în Republica Moldova este determinată în **Articolul 5 al Codului Educației:**

Educația are ca misiune:

- a) satisfacerea cerințelor educaționale ale individului și ale societății;*
- b) dezvoltarea potențialului uman pentru a asigura calitatea vieții, creșterea durabilă a economiei și bunăstarea poporului;*
- c) dezvoltarea culturii naționale;*
- d) promovarea dialogului intercultural, a spiritului de toleranță, a nediscriminării și incluziunii sociale;*
- e) promovarea învățării pe tot parcursul vieții;*
- f) facilitarea reconcilierii vieții profesionale cu viața de familie pentru bărbați și femei.*

Articolul 40. Structura curriculumului în Codul Educației, inclusiv privind curriculumul la disciplina opțională, relevă:

(1) Curriculumul în învățământul general conturează viziunea asupra parcursului educațional, proiectând așteptările societății cu privire la rezultatele scontate ale învățării pentru fiecare disciplină școlară, pe niveluri de învățământ.

(2) În învățământul general, Curriculumul național include: cadrul de referință, planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, curriculumul pentru educația timpurie, curricula disciplinelor obligatorii și opționale, manualele școlare, ghidurile metodologice și alte resurse de învățare.

(3) Structura curriculumului pe discipline școlare este definită în cadrul de referință al Curriculumului Național.

(4) Curriculumul pentru învățământul general se aprobă de Ministerul Educației.

(5) Curriculumul poate fi adaptat sau modificat pentru a satisface nevoile copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale. Modul de parcurgere a curriculumului este reflectat în planul educațional individualizat pentru copilul/elevul cu cerințe educaționale speciale.

(6) Planul-cadru include disciplinele obligatorii, disciplinele opționale, precum și numărul maxim și minim de ore aferente

fiecăreia dintre acestea. Ponderea disciplinelor opționale crește în clasele finale ale învățământului gimnazial și liceal.

(7) Disciplinele opționale incluse în planul-cadru au o pondere de 10-15% în învățământul primar, 15-20% în învățământul gimnazial și 20-25% în învățământul liceal.

(8) Planul-cadru este obligatoriu pentru toate instituțiile de învățământ general și se aprobă de Ministerul Educației cu cel puțin 6 luni înainte de începerea noului an școlar.

(9) În cazul alternativelor educaționale, planurile-cadru și programele curriculare sunt elaborate de reprezentanții instituțiilor care le implementează și sunt aprobate de Ministerul Educației.

În **alineatul 10** al **Articolului 40**, un loc aparte îi este rezervat curriculumului stabilit de componenta locală:

(10) Autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea și cele ale UTA Găgăuzia pot stabili componenta locală a curriculumului pentru instituțiile din subordine, care va avea o pondere de cel mult 5% din cota disciplinelor opționale – în învățământul primar și gimnazial și de cel mult 10% din cota disciplinelor opționale – în învățământul liceal.

Pe plan internațional, practicile de elaborare și implementare a curricula la disciplinele opționale la nivelul învățământului secundar general diferă de la țară la țară. Obiectivul major este de a elabora un model autohton, adaptat la condițiile și posibilitățile școlii naționale, axat pe competențe și centrat pe elev.

Elementul nodal de noutate este conceptul curriculumului pentru disciplina opțională, stabilit de componenta locală, care implică demararea unor schimbări relevante și eficiente într-o abordare sistemică. Astfel, curriculumul se racordează și evoluează concomitent cu alte componente ale sistemului educațional: formarea personalului didactic, managementul instituției de învățământ, elaborarea auxiliarelor didactice, resurse de predare-învățare-evaluare etc.

Conceptul își propune să dezvolte curriculumul de bază prin disciplinele opționale noi, printr-o ofertă educațională adecvată la nivel proiectiv; să flexibilizeze curriculumul, fortificând cadrul de ofertare, implementare a curriculumului care „ar constitui portretul acestei școli și ar deosebi-o de altele și care trebuie să ducă, cu timpul, la conturarea unui specific al instituției, iar elevii și părinții lor, având de ales, să opteze pentru ceva care ar fi cu adevărat corespunzător aptitudinilor, intereselor, planurilor de viitor și orientării în profesie/carieră” [1, p. 10]; să perfecțeze metodologia existentă pentru disciplinele opționale și cele stabilite de componenta locală, dar și să asigure transparența implementării respectivei metodologii, să valorifice potențialul educațional al comunității la nivel local.

1.3. Curriculumul pentru disciplina opțională - parte componentă a Curriculumului Național

Reperetele conceptuale ale proiectării Curriculumului pentru disciplinele opționale reprezintă un document-sinteză, derivat din Cadrul de referință al Curriculumului Național, care integrează conceptele fundamentale și directivele curriculumului pentru disciplinele opționale și cele stabilite de componenta locală pentru învățământul primar, gimnazial și liceal.

1.4. Principii de proiectare a curriculumului la disciplinele opționale

Elaborarea documentului se fundamentează pe următoarele principii:

- **Principiul selecției și ierarhizării culturale** – armonizarea între domeniul de interes exprimat prin opțiunea elevului (părintelui) și amplificarea, diversificarea domeniilor cunoașterii.
- **Principiul alinierii/coerenței** – simetrizează procesul școlar la nivel de arii curriculare, profil, treaptă.
- **Principiul funcționalității/ individualizării curriculumului** – respectarea caracteristicilor de vârstă, interes, motivație a elevului.
- **Principiul egalității de șanse** – asigurarea de oportunități echivalente.
- **Principiul flexibilității** – asigurarea parcursurilor individuale, posibilitate de individualizare a educației.
- **Principiul racordării la social, inclusiv inserția profesională** – pregătirea pentru o specializare la ieșirea din sistem în corespundere cu piața muncii.
- **Principiul compatibilizării** cu reperele / tendințele / orientările / standardele europene din învățământ.
- **Principiul descentralizării** curriculumului – luarea în considerare a particularităților, tradițiilor, oportunităților regionale și locale.
- **Principiul îmbinării** abordărilor disciplinare cu cele de tip multi-, pluri-, inter- și transdisciplinar.
- **Principiul descongestionării** curriculumului.

Proiectarea curriculumului pentru disciplina opțională trebuie să fie ordonată și în funcție de următoarele cerințe:

- asigurarea continuității la nivelul claselor și ciclurilor;
- actualitatea informațiilor predate și adaptarea lor la nivelul de vârstă al elevilor, centrarea pe elev;
- centrarea pe aspectul formativ;
- corelația transdisciplinară – interdisciplinară, în particular, corelația crosscurriculară;
- delimitarea pe clase a unui nivel obligatoriu de pregătire a elevilor la cursul opțional și profilarea posibilităților în învățare și de obținere de noi performanțe;
- centrarea clară a tuturor componentelor curriculare pe rezultatele finale – competențe specifice preconizate la cursul opțional.

O astfel de proiectare a curriculumului școlar orientează procesul educațional spre achizițiile finale – competențe pe care elevii ar trebui să le manifeste/demonstreze în urma parcurgerii unor anumite experiențe în formare/învățare.

Competența școlară se definește ca un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații [6, p. 12].

Fig. 1. Formarea competenței

1.5. Tipologia disciplinelor opționale

Delimitarea cursurilor opționale se realizează în dependență de multiple criterii, după cum urmează.

1. Timp/Perioadă:

- ↪ Opțional pentru *un an* de studiu.
*Exemplu: **Produsele chimice și securitatea personală. Clasa a VIII-a.***
- ↪ Opțional pentru *mai mulți ani* de studiu (2, 3 ani).
*Exemplu: **Matematica distractivă** (clasele V-VI).*
- ↪ Opțional pentru *o treaptă* de instruire (primară, gimnazial, liceală).
*Exemplu: **Matematica în cotidian** (clasele I-IV).*
- ↪ Opțional pentru *toate treptele* de instruire din instituția respectivă (specificul instituției).
*Exemplu: **Robotica.***

2. Domeniul vizat:

- ↪ *Opțional monodisciplinar/ la nivelul disciplinei.* Formarea competențelor specifice la o disciplină neprevăzută în planul-cadru deloc sau pentru o anumită clasă/profil.
- ↪ *Opțional la nivelul unei arii curriculare.* Derivă competențele specifice din competențele generale implicând cel puțin două discipline dintr-o arie.
- ↪ *Opțional la nivelul mai multor arii curriculare.* Implică minim două discipline din arii curriculare diferite.

3. Aspectul conținutal

- ↪ *Opțional de aprofundare.*
- ↪ *Opțional de extindere.*
- ↪ *Opțional inovator.*
- ↪ *Opțional de integrare, crosscurricular:* la nivel de arie curriculară; la nivel de mai multe arii curriculare.

Tip de opțional	Explicații
Aprofundare	Derivat din oricare disciplină studiată în trunchiul comun/curriculum diferențiat, urmând aprofundarea competențelor specifice disciplinei prin noi unități de conținuturi. Aceleași competențe specifice, dar noi conținuturi.
Extindere	Derivat din oricare dintre disciplinele studiate din trunchiul comun/curriculum diferențiat, urmărind extinderea competențelor generale ale disciplinei prin plusarea de noi competențe specifice și noi cunoștințe. Noi competențe specifice și noi conținuturi.
Inovator (o disciplină nouă)	Introduce un obiect de studiu în afara celor prevăzute în trunchiul comun/curriculum diferențiat, pentru un anumit profil, o anumită specializare. Noi competențe specifice și noi conținuturi.
Integrat (noi discipline de referință)	Introduce o nouă disciplină de studiu, structurată în jurul unei teme integratoare: <ul style="list-style-type: none"> – pentru o arie curriculară, – pentru mai multe arii curriculare. Noi competențe specifice și noi conținuturi.

4. Aspectul local/regional

- ↳ *Opțional axat pe subiecte de importanță locală.*
*Exemplu: **Mesteșuguri populare în localitate.***
- ↳ *Opțional axat pe subiecte de importanță raională / regională.*
*Exemplu: **Folclorul în regiune.***

II. COMPONENTELE CURRICULUMULUI PENTRU DISCIPLINELE OPȚIONALE

Curriculumul pentru disciplinele opționale, fiind parte componentă a Curriculumului Național, trebuie să aibă o structură similară cu cea a Curriculumul disciplinar.

Componentele Curriculumului pentru cursul opțional sunt următoarele.

◆ **Introducere** – formularea explicită, succintă a necesității disciplinei opționale propuse în instituție/localitate, motivarea disciplinei propuse, listând nevoile elevului corelate finalităților și idealului educațional, cele ale comunității.

Repere obligatorii: denumirea disciplinei opționale; stabilirea tipului de disciplină opțională; încadrarea opționalului în aria curriculară; stabilirea duratei disciplinei opționale; identificarea resurselor școlii (*resurse umane, materiale*); stabilirea locului (*clasă, atelier, laborator*) și modului de desfășurare.

◆ **Concepția didactică a disciplinei opționale** – conține definiția acceptată a competenței școlare, care trebuie să fie formată; aspectele strategice privind formarea competenței școlare; principiile de construire a curriculumului și alte aspecte ce țin de specificul didactic al disciplinei opționale.

◆ **Competențe-cheie** prioritare pentru disciplina opțională.

Atenție! Autorii de curricula pentru disciplinele opționale vor specifica doar competențele-cheie din cele 9 vizate în Codul Educației, art. 11.

- a) competențe de comunicare în limba română;
- b) competențe de comunicare în limba maternă;
- c) competențe de comunicare în limbi străine;
- d) competențe în matematică, științe și tehnologie;

- e) *competențe digitale;*
- f) *competența de a învăța să înveți;*
- g) *competențe sociale și civice;*
- h) *competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă;*
- i) *competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.*

◆ **Competențe transdisciplinare** prioritare pentru disciplina opțională.

Atenție! Conceptorii de curriculum vor selecta din lista competențelor transdisciplinare pentru treapta respectivă acelea care au tangență cu specificul disciplinei opționale.

◆ **Competențele specifice ale disciplinei opționale** – **4-6 competențe specifice**, corelate cu competențele-cheie și cele transdisciplinare vizate.

Competențele specifice sunt formulate de către conector, cu excepția ofertei unei discipline opționale de aprofundare. Pentru celelalte tipuri de opționale (*extindere, inovator, integrat*) competențele specifice vor fi formulate după modelul celor din curricula la disciplinele obligatorii, fără reluări ale acestora.

◆ **Timpul (nr. de ore) alocat** formării și dezvoltării de competențe este stabilit prin Planul-cadru de învățământ. Anul școlar are 35 de săptămâni, ca urmare, este recomandabil a se indica minim 35 de ore pentru o disciplină opțională. Disciplina opțională, de regulă, se va preda 2 ore pe săptămână. Nu se recomandă predarea disciplinei cu o oră pe săptămână.

◆ **Subcompetențe/ Conținuturi/ Activități de învățare și evaluare.**

Subcompetențele reprezintă achizițiile pe care trebuie să le dobândească elevii la finele studierii conținuturilor preconizate. Se vor formula 3-6 subcompetențe pentru fiecare compartiment de conținuturi preconizate. Formulările sunt

realizate utilizând verbul la forma *infinitivul lung*. Subcompetențele asigură prioritar formarea competențelor specifice.

Lista de conținuturi sau subiecte de studiu selectate și organizate cu scopuri didactice cuprind informații noi combinate cu altele învățate anterior. Ca și în cazul disciplinelor obligatorii, conținuturile reprezintă bază de operare pentru formarea de competențe și nu un scop în sine. Conținuturile vor fi alese în funcție de: resursele de timp, tipul opționalului, competențele formulate, bibliografia studiată.

Principalele tendințe în organizarea **conținuturilor** pentru disciplina opțională sunt următoarele.

Monodisciplinaritatea este o modalitate de abordare a realității și de organizare a conținuturilor pe discipline predate relativ independent una de cealaltă. Avantajul acestei abordări îl constituie faptul că elevul are un traseu de învățare care poate garanta atingerea unor performanțe, în special la nivelul cunoștințelor și al competențelor cognitive. Dezavantajul major se reduce la hiperspecializarea (specializare limitată) și lipsa unei perspective de ansamblu asupra realității.

Multidisciplinaritatea presupune existența unor transferuri disciplinare care se realizează în special prin juxtapunerea unor cunoștințe, informații sau metode din mai multe domenii, în scopul evidențierii caracteristicilor comune ale acestora. Riscul principal al acestei abordări constă în volumul mare de informații redundante.

Pluridisciplinaritatea constă într-o abordare complexă (din mai multe perspective) a unei problematice/teme/situații, în scopul evidențierii multiplelor relații existente între diverse realități. Această abordare conduce către enciclopedism și nu este recomandabilă pentru nivelurile care cer o specializare înaltă.

Transdisciplinaritatea presupune întrepătrunderea mai multor domenii și coordonarea cercetărilor astfel încât să conducă la descoperirea unui alt spațiu de cercetare. În învățarea școlară, abordarea transdisciplinară pornește de la o temă, dar scopul ei este dincolo de informație și de subiect, forma de organizare a conținuturilor fiind axată pe nevoile și interesele elevului (pe comunicare, decizie, creație, inovație).

Comparativ cu aceste abordări, **interdisciplinaritatea** reprezintă o abordare globală, complexă a unui fenomen, abordare care implică transferuri de cunoștințe, concepte, metode de abordare astfel încât ceea ce rezultă să poată fi contextualizat și aplicabil în situații de viață reală.

Activitățile de învățare și evaluare vor fi recomandabile pentru profesori. Ele vor contribui la dobândirea de către elevi a achizițiilor determinate de către subcompetențe și la evaluarea rezultatelor elevilor.

◆ **Sugestii metodologice**

Proiectarea-predare-învățarea. Indiferent de tipul de opțional, curriculumul prevede setul de sugestii pentru elaborarea *proiectului de lungă durată, proiectului pe unități de învățare / pe module/capitole*. În baza competențelor specifice, a conținuturilor, a setului de activități de predate/învățare, evaluare, dar și a pachetului de auxiliare recomandate (manuale, ghidul profesorului, caietul elevului etc.) conceptorul de curriculumul pentru cursul opțional ghidează și orientează cadrul didactic în elaborarea proiectelor didactice de tip constructivist.

◆ **Strategii de evaluare**

Scopul major al evaluării didactice îl constituie susținerea și sprijinirea activității de învățare a elevilor, a progresiei învățării și cunoașterii realizate de aceștia, adică demersul de evaluare este formativ (progresiv și continuu) și sumativ. Tehnologiile de evaluare sunt la discreția cadrului didactic și se selectează potrivit tipurilor de discipline opționale.

Curriculumul pentru disciplina opțională nu constituie obiectul evaluărilor externe, naționale, dar autorii curriculumului reflectă această componentă care cuprinde recomandări generale cu privire la evaluarea rezultatelor școlare la cursul opțional respectiv. Finalitățile vizate pentru evaluarea unui curs opțional sunt: motivația, accentul plasat pe modalitatea realizării produsului școlar, valorificarea potențialului individual, capacitatea de comunicare, adaptare.

Sugestiile metodologice de evaluare pentru învățământul primar se vor elabora conform Metodologiei de evaluare la treapta respectivă, adică evaluarea criterială prin descriptori.

Sugestiile metodologice de evaluare pentru învățământul gimnazial, liceal vor fi racordate la actele normative și reglatoare în vigoare. Astfel, pentru realizarea demersului evaluativ orientat pe competențe se vor specifica metodele și tehnicile de evaluare, produsele, formele de realizare, instrumentele adecvate.

◆ **Referințe la auxiliarele didactice-suport**

Auxiliarele didactice-suport vor fi un avantaj pentru demersul educațional al disciplinei opționale. Dintre acestea sunt:

- Ghidul profesorului;
- Suporturi teoretice (conținuturi) și metodologice pentru profesor;
- Caietul elevului;
- Resurse media etc.

◆ *Referințe bibliografice*

Conceptorii de curriculum vor include **sursele web și bibliografice** semnificative pentru disciplina opțională respectivă.

III. EVALUAREA ȘI VALIDAREA CURRICULUMULUI PENTRU DISCIPLINELE OPȚIONALE

Curriculumul elaborat pentru disciplina opțională va fi recenzat de cel puțin doi experți din domeniul respectiv. Validarea se va face în cadrul ședinței **Consiliului Național pentru Curriculum și Evaluare**. Fiind aprobat de Ministerul Educației, va deveni document obligatoriu pentru implementare.

Bibliografie selectivă

Documente normative:

1. Codul Educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, nr. 319-324, art. nr. 634.
2. Strategia Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 944 din 14.11.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.11.2014, nr. 345-351, art. nr. 1014.
3. Ministerul Educației, Tineretului și Sportului. *Conceptia evaluării rezultatelor școlare*. Coordonatori: Vl. Pâslaru, I. Achiri. Chișinău: Univers Pedagogic, 2006. 28 p.
4. Ministerul Educației. *Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasa I*. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Cavaioli”), 2015.

Referințe științifice și metodice:

1. Cartaleanu T. ș.a. *Cursul opțional în școală: experiențe și opinii*. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2015. 79 p.
2. Cosovan O., Cartaleanu T. *Criterii de elaborare a curricula pentru disciplinele opționale la liceu*. În: Training metodologic pentru cadrele didactice de liceu. Suport de curs. Chișinău, 2011, p. 52-58. Disponibil la: <http://documents.tips/documents/suport-de-curs-26-februarie-ro1.html>.
3. Cristea S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie*. Vol. I. București: Didactica Publishing Hous, 2015. 831 p.
4. Chicu V. *Curriculumul la decizia școlii*: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău: Știința, 2007. 48 p.
5. *Curriculumul la decizia școlii între proiectare și implementare*. Ghid. MECTS din România, 2011. 100 p.
6. Grimalschi A. (coord.) *Educația pentru o societate a cunoașterii: Cadrul de referință al noului Curriculum național*. Chișinău: Lexicon-Prim, 2015. 92 p.
7. Grimalschi A. *Formarea competențelor-cheie în învățământul general: Provocări și constrângeri*. Chișinău: S.n. (Tipogr. „Lexon-Prim”) 2015. 108 p.
8. Guțu Vl. *Curriculum educațional: Cercetare. Dezvoltare. Orientare*. Chișinău: CEP USM, 2014. 230 p.
9. Pogolșa L. (coord.), Marin M. (coord.) et al. *Evaluarea criterială prin descriptori. Clasa I*. Ghid metodologic. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Cavaioli”), 2015. 86 p.
10. Vlașin I. *Competența: participarea de calitate la îndemâna oricui*. Alba Iulia: Ed. Unirea, 2013. 389 p.
11. Pogolșa L. (coord.), Bucun N. (coord.) ș.a. *Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor*. Chișinău: IȘE (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2014. 596 p.
12. Romiszowski A.J. *Designing instructional system. Decision making in course planning and curriculum design*. London and New York, by Routledge, 2016.

.....

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale / Ion Achiri, Svetlana Nastas, Ion Botgros [et al.] ; coord.: Lilia Pogolșa, Ion Achiri. – Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Științe ale Educației. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2017 (Tipogr. „Impressum”). – 22 p.: fig.

Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Bibliogr.: p. 19-20 (12 tit.). – 65 ex.

ISBN 978-9975-48-108-3.

37.091.214

R 46

.....